

20.1 Podmínky

Podmínkové věty, s nimiž se setkáváme už od lekce 5, lze roztrždit do několika různých skupin, každou skupinu pak lze rozdělit na další pod-skupiny s vždy přesnějšími definicemi toho, co se sděluje. Pro naše potřeby však není nutné znát všechna tato dělení. Stojí však za to, říct si něco víc o těchto větách.

20.1.1 Základní podmínková věta

Každá podmínková věta má dvě části:

protasis – věta s „jestliže/-li/kdyby“ *apodosis* – věta s „pak“

Gal 5,18:	εἰ δε πνευματι ἄγεσθε	οὐκ ἔστε ὑπο νομον
	jestliže jste vedeni Duchem	nejste pod zákonem

Logika jakékoli podmínkové věty je:

jestliže protasis je pravdivá, pak je pravdivá apodosis.

- Např. „Pokud máš rád řečtinu, (pak) jsi moudrý.“

Pokud vám učitel řekne tuto větu, tak tato věta nesděljuje nic o tom, zda máte, nebo nemáte rádi řečtinu. Co sděluje, je že (podle názoru učitele) *POKUD/JESTLIŽE* je pravda, že máte rádi řečtinu, *PAK* je pravdou, že jste moudří.

Tyto podmínkové věty se v řečtině vyjadřují jednoduše použitím slova εἰ, které odpovídá českému „jestliže, -li, pokud“.

20.1.2 Dvě varianty základní podmínkové věty

Existují dva způsoby, jimiž řečtina obměňuje základní podmínkovou větu, aby vyjádřila odlišnou charakteristiku.

(a) Neurčité podmínky ($\epsilon\alpha\nu$ + **konjunktiv**)

Řečtina někdy používá $\epsilon\alpha\nu$ + konjunktiv v protasis, a ne $\epsilon\iota$ + indikativ. V takové podmínce se stále jedná o případ, že *POKUD/JESTLIŽE* protasis je pravdivá, *PAK* vyplývá apodosis. Konjunktiv však zprostředkovává ten smysl, že existuje něco „neurčitého“, ne zcela určeného ohledně protasis.¹

Tato neurčitost je často pouze proto, že podmínka hovoří o budoucnosti, která je z definice jaksi neurčitá, a proto celá tato skupina podmínek se často nazývá „futures podmínky“.

- Např. „Pokud máš rád řečtinu, budeš se ji učit.“

Někdy se však $\epsilon\alpha\nu$ + konjunktiv používá k objasnění skutečnosti, že protasis je neurčitá, protože vyjadřuje všeobecnou situaci, aniž by se uvažovalo o konkrétním případě.

- Např. „Pokud někoho těší pravidla a vzory, má rád řečtinu.“

(Mluvčí nemá na mysli konkrétní osobu nebo případ – je to zobecněné tvrzení.)

(b) Ireální podmínky ($\alpha\nu$ v apodosis)

Řečtina někdy do apodosis klade slovo $\alpha\nu$. V takové podmínce se stále jedná o případ, že *POKUD/JESTLIŽE* protasis je pravdivá, *PAK* vyplývá apodosis. Pisatel však záměrně

¹ Užitečné paralely lze vidět mezi těmito neurčitými podmínkami a neurčitými větami (část 17.3.1). Neurčité věty lze nahlížet jako normální (určité) věty, k nimž se přidává $\alpha\nu$ + konjunktiv pro vyjádření neurčitosti.

Určité: $\acute{o}\tau\epsilon\ \acute{\epsilon}\sigma\theta\iota\epsilon\iota\varsigma$ – když jíš – $\acute{o}\tau\epsilon$ (když) + indikativ

Neurčité: $\acute{o}\tau\alpha\nu\ \acute{\epsilon}\sigma\theta\iota\eta\varsigma$ – kdykoli jíš – $\acute{o}\tau\alpha\nu$ (= $\acute{o}\tau\epsilon$ + $\alpha\nu$) + konjunktiv – naznačuje úroveň neurčitosti; všeobecná situace, ne zvláštní příležitost.

Podobně u podmínek základní tvar je (a) $\epsilon\iota$ + indikativ, ale lze použít (b) $\epsilon\alpha\nu$ (= $\epsilon\iota$ + $\alpha\nu$) + konjunktiv, aby se naznačila jistá úroveň neurčitosti.

vyjadřuje, že je přesvědčen, že protasis není pravdivá. Někdy se tyto podmínky nazývají „nenaplněné podmínky“.

- Např. „Kdybys měl rád řečtinu, učil by ses ji.“

Zde mluvčí říká dvě věci: (1) máš-li rád řečtinu, budeš se ji učit (základní podmínka), a (2) že si neměl rád řečtinu (na to ukazuje $\alpha\nu$).²

20.1.3 Formy podmínkových souvětí v řečtině

	protasis	apodosis
základní podmínky	$\epsilon\iota$ + indikativ	jakýkoli slovesný způsob nebo čas
neurčité podmínky	$\epsilon\alpha\nu$ + konjunktiv	jakýkoli slovesný způsob nebo čas
ireální podmínky	$\epsilon\iota$ + indikativ	$\alpha\nu$ + indikativ ³

² Přesněji řečeno ireální podmínka neříká, že protasis je nepravdivá, ale pouze to, že mluvčí si myslí, že je nepravdivá. Např. Lk 7,39: οὗτος εἰ ἢν προφητης, ἐγινωσκεν $\alpha\nu$... „Kdyby tento byl prorok, věděl by ...“ Mluvčí si myslí, že Ježíš není prorok, ale autor evangelia si může myslet, že je.

³ V protasis i apodosis se používá imperfektum pro odkazování na přítomný čas a aorist pro odkazování do minulosti. Všimněte si také, že pokud protasis ireální podmínky je negativní, používá se $\mu\eta$ (nečekaně je příslušné sloveso v indikativu).

Klíčové principy podmínkových vět lze shrnout následovně:

Důležitá gramatika

protasis: εἰ + indikativ = jestliže/pokud/-li

ἐάν + konjunktiv = jestliže/pokud/-li (*budoucnost / zobecnění / hypotetický*)

apodosis: ἂν = by (*protasis je nahlížena jako nepravdivá*)

Příklady

Základní podmínky (naplněné)

Gal 3,29: εἰ δε ὑμεῖς Χριστοῦ, ἄρα τοῦ Ἀβραάμ σπέρμα ἐστε.

- Jste-li Kristovi, pak jste potomstvo Abrahama.

1Kor 8,3: εἰ δε τις ἀγαπᾷ τὸν θεόν, οὗτος ἐγνωσται ὑπ' αὐτοῦ.

- Jestliže někdo miluje Boha, tento je Jím poznán.

Lk 23,37: εἰ συ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, σῶσον σεσαυτον.

- Jsi-li král Židů, zachraň sám sebe!

Lk 11,19: εἰ δε ἐγὼ ἐν Βεελζεβουλ ἐκβαλλῶ τὰ δαιμονία, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβαλλουσιν; –
„Jestliže však já vyháním démony Beelzebulem, kým [je] vyhání vaši synové?

Neurčité podmínky

Mt 9,21: ἐὰν μόνον ἄψωμαι τοῦ ἱματιοῦ αὐτοῦ, σωθησομαι.

- Pokud se jenom dotknu jeho roucha, budu uzdravena.

Jn 14,14: ἐὰν τι αἰτήσητε με ἐν τῷ ὀνόματι μου, ἐγὼ ποιήσω.

- Jestliže mě požádáte o něco v mém jménu, udělám (to).

1Kor 14,14: ἐὰν γὰρ προσευχώμαι γλῶσση, το πνεῦμα μου προσεύχεται.

- Neboť jestliže se modlím jazykem, můj duch se modlí.

1Jn 2,15: ἐὰν τις ἀγαπά τον κοσμον, οὐκ ἐστὶν ἡ ἀγάπη του πατρος ἐν αὐτῷ.

- Jestliže někdo miluje svět, není v něm láska Otcova.

Nenaplněné podmínky

Jn 5,46: εἰ γὰρ ἐπιστευετε Μωϋσει, ἐπιστευετε ἂν ἐμοί.

- Kdybyste věřili Mojžíšovi, věřili byste mně.

1Kor 2,8: εἰ γὰρ ἐγινωσαν, οὐκ ἂν τον κυριον της δοξης ἐσταυρωσαν.

- Neboť kdyby byli poznali, neukřižovali by Pána slávy.

Žid 8,4: εἰ μὲν οὖν ἦν ἐπὶ της γης, οὐδ' ἂν ἦν ἱερεὺς.

- Proto kdyby byl na zemi, ani by nebyl knězem.

